

« Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζῆσται ἄνθρωπος »

ΕΤΟΣ Β'.

ΣΜΥΡΝΗ, τῆ 15 Νοεμβρίου 1859.

Ἄριθ. 21.

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙ-
ΚΑΝΟΥ ΕΜΕΡΣΩΝΟΣ.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἦτο ζῶον, ἢ δὲ ὑπόθεσις αὐτῆ τοῦλάχιστον παρὰ τοῖς Ἕλλησι φαίνεται ὀντότης, καὶ δύναται νὰ εἴπῃ τις οὐχὶ μεταφορικῶς ἀλλὰ πραγματικῶς ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἔθνους τούτου ἔχει πόδας καὶ χεῖρας. Λησμονήσατε πᾶσαν μεταφορικὴν ἢ μεταφυσικὴν ἐκφράσιν, οἷον τὰς πτέρυγας τῆς ψυχῆς, τὴν πτῆσιν τῆς διανοίας καὶ τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τοῦ πνεύματος ἢ ψυχῆ τοῦ Ἄγγλου δὲν ἵπταται, ἀλλὰ περιπατεῖ δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἀχανὲς διάστημα, ἀλλὰ κατοικεῖ ἐν ἐνὶ τόπῳ. « Οἱ Ἄγγλοι, » λέγει ὁ Ἐμμερσὼν, « εἰσεὶ γῆνοι καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν γῆν. » Οὐδὲν ἀληθέστερον τούτου. Ἡ διάνοια αὐτῶν δὲν κινεῖται ὡς ἐμφυχόν τι ὄν, δὲν ἐννοεῖ εἰμὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συνέλαβε, καὶ δὲν βλέπει εἰμὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶναι ἐνώπιον αὐτῆς. Ὅταν θέλῃ νὰ ἴδῃ περαιτέρω, ἐφευρίσκει ἐργαλεῖα τῆς ὀπτικῆς, καθὼς ἡμεῖς ἐφευρίσκομεν διὰ νὰ βοηθησωμεν τὴν ἀδυναμίαν τῆς φυσικῆς ἡμῶν ὀράσεως ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἢ διάνοια εἶδε τοιοῦτοτρόπως, ἐνθυμεῖται πιστῶς, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συνέλαβε τοιοῦτοτρόπως ἢ ῥωμαλέα χεῖρ αὐτῆς δὲν ἀφίνει νὰ τὴν ἐκφυγῇ. Οἱ Ἄγγλοι ἀντὶ νὰ κυριεύωνται ὑπὸ τῶν ἰδεῶν, κυριεύουσιν ἢ ἀποφεύγουσιν αὐτάς, τὰς καθιστῶσι κτήματα αὐτῶν,

καὶ τὰς ἐπεξεργάζονται, ὅπως ἐπεξεργάζονται τὸν σίδηρον καὶ τὰ μέταλλα διορθοῦντες λεπτομέρειάν τινα, ἐπιδιορθοῦντες ἓνα τροχόν καὶ προσθέτοντες ἐλατήριον μὲ ἐπιμονὴν ἀκάματον. Αἱ μεταφυσικαὶ θεωρίαι αὐτῶν εἰσιν ἅπασαι εἰδικαί, καὶ μᾶλλον ζωηραὶ, ἢ ὑψηλαί. Ἐφαρμόζονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν γῆιν ἐπιστήμην, ὡς αἱ τοῦ Βάκωνος, ἢ εἰς τὴν πολιτικὴν διοίκησιν, ὡς αἱ τοῦ Ὄβδη (Hobbes), ἢ εἰς σημεῖον τῆς ἐπιστήμης σταθερῶς ὀρισμένον, ὡς αἱ τοῦ Λωκίου ἀλλ' ὁ θρίαμβος τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν δὲν εἶναι ἐν τῇ μεταφυσικῇ, καὶ ἐντέροπεται μόνον εἰς τὰ γεγονότα, διότι τὸ στοιχεῖον αὐτῆς εἶναι ἡ πάλιν. Δὲς εἰς τὸν Ἄγγλον νὰ συντάττῃ ἀλληλογραφίαν ἐφημερίδος, νὰ συγγράψῃ φυλλάδιον, νὰ συζητήσῃ ζήτημα βουλευτικόν, καὶ τότε θέλεις εὐρεῖν ἐν αὐτῷ δύναμιν ὑπερβάλλουσαν. Ὁ ἀληθὴς διανοητικὸς βίος τῶν Ἄγγλων εἶναι ἡ πολιτικὴ, καὶ ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἀμφισβήτησις ὑπὸ μορφήν πρακτικὴν καὶ προσωπικὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ δύνωνται νὰ ἐμπήγῃσι τοὺς ἐδόντας τῶν καὶ νὰ κτυπῶσιν οἱ γρόνθοι αὐτῶν.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν εἰς τὰ ἔθνη καὶ τὰς ἕξεις τῶν Ἄγγλων, καὶ ἐν τῷ διανοητικῷ βίῳ αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐκφράσει τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν μεγαλοφυίας ἀνευρίσκονται ἐμφυτοὶ εἰς τὰς βαρβάρους φυλάς ἰδιότητες. Ὁ πολιτισμὸς μετέπλασεν αὐτάς, καὶ τὰς ἐφήρμοσεν εἰς ἀντικείμενα ἄξια κατακτήσεως καὶ εἰς σκοπὸν ἄξιον ἐπιδιώξεως. Τὴν σήμερον δὲν ἀναγνωρίζομεν αὐτάς ὑπὸ τὴν μορφήν ἣν ἔδωκεν αὐταῖς ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ πλοῦτος, ἀλλ' ὅταν τύχῃ νὰ διασχισθῇ τὸ περικαλυμ-

μα του πολιτισμοῦ, παρατηροῦμεν τοὺς τρομεροὺς χαρακτῆρας αὐτῶν. Ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι τῆς κοινωνίας μεταξύ ἀνθρώπων ὠρίμου ἡλικίας καὶ καλλιεργημένου νοὸς πρέπει νὰ σκάφη τις καλὰ τὸν Ἄγγλον διὰ νὰ εὕρη τὸν Σάξονα, ὡς ἔλεγεν ὁ Ναπολεὼν περὶ τῶν Ῥώσων, ἀλλὰ μεταξύ τοῦ κατωτέρου λαοῦ καὶ πρὸ ἀνθρώποις τῶν ὀπίσθων ἢ ἡλικία εἰσέτι δὲν ἐδάμασε τὸν χαρακτῆρα, εἰς τὰς ἐκφράσεις τῶν κακῶν ὁρμῶν τῆς φύσεως ἡμῶν, ἢ βάρβαρος αὕτη ζωηρῶς ἀποκαλύπτειται ὀλόγυμος καὶ ἀνεπιτήδευτος.

« Τὸ ἔθνος τοῦτο » λέγει ὁ Ἐμερσὼν, « εἶναι φύσεως τραχείας, δριμύειας καὶ ζωϊκῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀπαλύνωσιν αἰῶνες Χριστιανισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ. Ὁ Ἄλφιερὸς ἔλεγεν ὅτι τὰ ἐγκλήματα τῆς Ἰταλίας εἰσὶν ἀπόδειξις τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἰταλικοῦ ἔθνους, ἠδύνατο δὲ νὰ εἴπη τις περὶ τῆς Ἀγγλίας ὅτι εἶναι ὠρολόγιον κινούμενον διὰ στρόφιγγος ἀδαμαντίνου. Οἱ μὴ καλλιεργημένοι Ἄγγλοι εἰσὶ λαὸς κτηνώδης· τὰ ἀξιωμακτικὰ ἐγκλήματα τὰ ἐγγεγραμμένα ἐν τοῖς δικαστικοῖς καταλόγοις εἶναι ἄφθονα παραδείγματα ἀναισθητοῦ κακίας. Διὰ τοὺς Ἄγγλους εἶναι ἐντρυφήμα ἡ ζωρὰ καὶ πεισματώδης πάλη. Ἡ κτηνώδεια τῶν ἡθῶν ἐν ταῖς κατωτέροις τάξεσιν ἀναδεικνύεται διὰ τῆς πυγμαχίας (boxing), τῆς πάλης τῶν ἄρκτων καὶ τῶν ἀλεκτρούων, τῆς κλίσεως αὐτῶν πρὸς τὴν θείαν κεφαλικῆς ποινῆς δημοσίως ἐκτελουμένης, καὶ διὰ τῆς προθυμίας αὐτῶν εἰς τὸ νὰ γρονθοκοπῶνται καθ' ὁδὸν, ὅπερ εἶναι ἐντρυφήμα μέγιστον διὰ τοὺς Ἄγγλους πάσης τάξεως. Ὁ ἀγοραῖος λαὸς θεωρεῖ τὴν δειλίαν μετὰ φρίκης. — Πρέπει νὰ βάλωμεν τοὺς γρόνθους μᾶς ὀλίγον εἰς ἐνέργειαν, λέγουσιν, διότι ὅλοι μᾶς εἴμεθα γεγυμνασμένοι εἰς τοὺς γρόνθους. — Τὰ δημόσια σχολεῖα κατηγοροῦνται ὡς καταγωγή βαρβαρικῆς σκληρότητος, καὶ ὅμως ἀγαπῶνται διὰ τοῦτο μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ θρηωδία τῆς στρατιωτικῆς τιμωρίας αὐτῶν, ὥστε πολλάκις ὁ εἰς μαστίγωσιν καταδικασθεὶς στρατιώτης παρακαλεῖ νὰ μεταβάλλωσιν τὴν ποινήν του εἰς ποινήν θανάτου. Ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως, ἥτις ἐξωρίσθη ἀπὸ πάντα στρατὸν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, διετηρήθη ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ διαταγὴν τοῦ δουκὸς Οὐελλιγκτῶνος. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ νὰ πωλήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπεκράτησε μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ὁ σὶρ Σαμουήλ Ῥωμιλλῆς ἔλεγε περὶ τῶν ἐγκληματικῶν θεσμῶν τῆς Ἀγγλίας. « Ἡρεύνθησα τοὺς ἐγκληματικούς κώδικας πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ εὗρον ὅτι ὁ ἡμέτερος εἶναι ὁ χειρίστος· εἶναι ἄξιος ἀνθρωποράγων. » Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει (1856) τὸ Κοινοβούλιον ἤκουσεν ἱστορίας μαστιγώσεων καὶ βασάνων ἐνεργουμένων ἐν ταῖς φυλακαῖς. »

Ὁ Ἐμερσὼν ἠδύνατο νὰ προσθήσῃ ὅτι ἡ ἀγριότης αὕτη ἀναφαίνεται ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν γενικὴν ἔποψιν τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας, ἥτις φέρει ἐν ἑ-

αὕτῃ ζοφερόν τι καὶ ἀπαίσιον. Τὰ περίεργα τῶν Ἄγγλων δὲν εἶναι τὰ θεάματα, τὰ δημόσια καταστήματα, αἱ θρησκευτικαὶ τελεταί, ἢ βουλή, καὶ οὐδ' αὐτὰ τὰ ἵπποδρόμια καὶ τὰ ὑπερβολικὰ κυνηγέσια, ἅτινά εἰσιν αἱ κυριώτεραι τέρψεις τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας· ὄχι, τὰ ὄντως περίεργα τῆς παραδόξου ταύτης χώρας εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον χαρμύσωνα καὶ πολὺ πλέον ἀποτρόπαια· οἱ Ἄγγλοι πλουτοῦσι καταστημάτων ἀπεχθῶν. Αἱ φυλακαί, ὁ ποδόμυλος (tread mill), τὰ ἐργαστήρια τῶν καταδικῶν (workhouses), τὰ σχολεῖα τῶν ρακενδυτῶν (ragged schools) εἶναι ἐκ τῶν κυριωτέρων, εἶναι ἀπὸ τὰ ἰδιάζοντα εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο καταστήματα. Τὸ πλουσιώτατον καὶ τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον μέρος τῆς νέας φιλολογίας αὐτῶν εἶναι τὸ ἐνδιατρίβον περὶ τὰ πλήθη τῶν κακούργων καὶ τὰς ἐκδεδιητημένας τάξεις. Πόσοι ἐπαίται καὶ κλέπται ἐν τῇ μητροπόλει; πόσοι ὀπαδοὶ τῆς Κύπριδος περιφέρονται τὸ ἑσπέρας εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Λονδίνου; Οἱ ἐπαίται τῶν Ἀγγλων οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῶν κατωφλίων τῶν θυρῶν εἶναι δυστυχεστέροι τῶν Ἰρλανδῶν, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὰς χοιρομάνδρας; Τοιαῦτα εἶναι τινα τῶν ὠραίων ζητημάτων εἰς τὰ ὅποια ἀποκρίνεται ἡ φιλολογία αὕτη. Τὰ καταγῶγια τῆς ἡδονῆς τῶν Ἀγγλων μετέχουσι καὶ αὐτὰ τῆς φρικώδους ταύτης ὕψεως, καὶ εἶναι κατάλληλα νὰ ἐμπνεύσωσι πᾶν ἄλλο αἶσθημα ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς. Ὅποια διαφορὰ μετὰ τῶν δημοσίων τόπων ὅπου συναθροίζονται οἱ εὐθυμοὶ λαοὶ τῶν νοτίων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν παλαιῶν τῆς ζινέβρας (gin) ὅπου μεθύουσι καθ' ἑκάστην οἱ πένητες τῆς Ἀγγλίας, τὰ πνιγηρὰ καὶ δυσόδη ἐκεῖνα καπηλεῖα, ὅπου αἱ κατώτεραι τῶν μεσαίων τάξεων συνεπισφραεῦνται τὰς ἑσπέρας ὡς μανιδιὰς, (βέγγιες) ἐν τὸς κάδου.

Ἄλλ' ἄς μὴ ἐνδιατρίψωμεν τοσοῦτον ἐπὶ τῆς ὕψεως ταύτης τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας· προτιμῶμεν νὰ ζητήσωμεν καὶ ἀλλαγῶν τὰ δείγματα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ αὐτῆς. Ὁ Ἐμερσὼν διὰ τῆς συνήθους ὀξυνοίας του μᾶς δεικνύει δύο τινα, περὶ τὰ ὅποια ὄφειλε νὰ ἐνδιατρίψῃ ἔτι μᾶλλον, τοῦτέστι τὴν φυσικὴν καλλονὴν καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς τὸν ἀγροτικὸν βίον. Ἡ μεγάλη καλλονὴ τῶν Ἀγγλων ὀφείλει τὸ πᾶν εἰς τὴν καταγωγὴν καὶ τὸ γένος αὐτῶν, καὶ οὐδὲν εἰς τὸν πολιτισμὸν. Καὶ κατὰ τοὺς πρώτους ἔτι αἰῶνας ἐφημίζοντο ἐπὶ καλλονῇ. Ὁ πάππας Γρηγόριος ἐν ἀρχῇ τοῦ Ζ'. αἰῶνος ἀπαντήσας ἐν ταῖς ἑδοῖς παιδῶν αἰγμάλωτους Ἄγγλους ῥυλόγησεν αὐτοὺς διὰ τοῦ ὠραίου τούτου λόγου Non Angli, sed angeli, ἤτοι: Οὐχὶ Ἄγγλοι, ἀλλ' Ἄγγελοι. Μετὰ τὴν Νορμανδικὴν κατάκτησιν ἡ καλλονὴ αὕτη ἐθάμβου καὶ αὐτοὺς τοὺς Νορμανδούς. Κατὰ τὸν ΙΒ'. αἰῶνα, ὁ ζωηρὸς καὶ ἀγγλίνους αὐτοκράτωρ Φριδερίκος τῆς Ὁεσσατουφῆνης ἀπαβέριμῶν δι' ὠραίων προβιγκιανῶν στίχων τὰ καλὰ πράγματα τοῦ κόσμου ἅτινα ἐθελ-

γον αὐτὸν ἀνέφερε καὶ τὰς χεῖρας καὶ σάρκας τῶν Ἀγγλων.

La man e cara de Aglès.

Τινῶν λαῶν ἡ καλλονὴ ἀναπτύσσεται μετὰ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ τῶν Ἀγγλων ὑπῆρξε μεγάλη ἀείποτε.

Ὁ Ἐμερσὼν λέγει περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἀγγλων καὶ τῆς κλίσεως αὐτῶν εἰς τὸ νὰ μεταφέρωσι τὰ ἰδανικώτατα εἰς τὰ οἰκειώτατα, ὅτι ὁμοιάζουσι πρὸς γεωργούς οἵτινες μόλις ἤρχισαν ν' ἀναγινώσκουσι. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ περὶ τῆς καλλονῆς αὐτῶν ἤθελεν εἰπεῖν τις ὅτι εἰσὶ γεωργοὶ ἢ δασονόμοι ἀρτίως ἐξεληθόντες ἐκ τῶν καλυθῶν αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ὁ ἀὴρ τῶν πόλεων δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ μαράνη, καὶ τῶν ὁπίων τὸ χρῶμα καὶ αἱ σάρκες φέρουσι εἰσέτι τὰ ζωογόνα ἀποτελέσματα τῆς ἐπιβροῆς τῶν δασῶν, τῶν ὄρεων καὶ τῆς θαλάσσης. Ὅπως δὲ εἶναι ἡ καλλονὴ αὐτῶν ἀγροτικὴ, ἀγροτικαὶ εἶναι καὶ ἔξεις αὐτῶν. Ἄμα δυνήθη ὁ Ἀγγλος, φεύγει μακρὰν τῆς πόλεως ἢ ἀληθῆς κατοικίας τοῦ Ἀγγλου εἶναι ἡ ἐξοχὴ. Ἡ ἀριστοκρατία κατοικεῖ ἐν αὐτῇ δι' ὅλου τοῦ ἔτους· οἱ δὲ πλοῦσοι ἔμποροι τοῦ Ἄσπεως, ἅμα τελειώσωσι τὰς ἐργασίας αὐτῶν, ὑπάγουσι καθεσπέρας πρὸς ἐντάμωσιν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, αἵτινες πολλακίς κατοικοῦσι πολλὰς λεύκας μακρὰν τοῦ Λονδίνου. Ἐναντίον τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ὁ ἀγροτικὸς βίος καὶ ὁ ἀγροτικὸς λαὸς εἶναι εἰσέτι τὰ θεμέλια τῶν ἠθῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς κατασκευῆς τῆς Ἀγγλίας.

(Ἐπεται συνέχεια).

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἐγεννήθη τὴν 3ην Φεβρουαρίου 1791. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἦτο θυγάτηρ τοῦ πρίγκηπος Καρατζᾶ, τοῦ ὁποῦ ἡ οἰκογένεια ἐχορήγησε πολλοὺς ἀποβάρους τῇ Βλαχίᾳ. Ἐκ πατρὸς ὁ Ἀλέξανδρος κατήγετο ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ μεγάλου διερχομένου τῆς Ἰψηλῆς Πύλης Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ὃς ἐκτίμησε τὸσαύτην φήμην καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς πολιτικὸς περὶ τὰ τέλη τοῦ 17. αἰῶνος, καὶ εἰς τὸν ὅποιον ὁ αὐτοκράτωρ Λεοπόλδος Β' ἀπένευσε τὸν τίτλον κόμητος τῆς αὐτοκρατορίας, διότι συνήργησεν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βιέννης ἐπὶ τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου Καρὰ Μουσταφᾶ ἐν ἔτει 1683. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Νικόλαος διορισθεὶς ἐν ἔτει 1709 ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας ἀντὶ τοῦ ἰθαγενοῦς πρίγκηπος Ρακοβίτσα, ἔπειτα δὲ τῆς Βλαχίας (1716) ἔδωκεν ἀρχὴν εἰς τὴν σειρὰν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων ἐν Μολδοβλαχίᾳ. Ἡ ἀνατροπὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου ὡς καὶ πάντων τῶν νέων

Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ταύτης, τῶν διὰ τὸ γένος αὐτῶν προσδιορισμένων εἰς τὰς σπουδαίας ὑπηρεσίας τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς διπλωματίας, ὑπῆρξεν εἰς ἄκρον πεφροντισμένη. Ἐσοῦδας δὲ ἐν μέρει μὲν ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ, ἐν μέρει δὲ ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Κουροῦ Τσεσμᾶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἣτις συνεστάθη τότε ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Μουρούζη, καὶ ἀπήλασε μεγάλῃς φήμῃς διὰ τὴν φιλοσοφικὴν ἑδραν αὐτῆς. Ὁ νέος Ἀλέξανδρος διεκρίθη τότε διὰ τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γλωσσῶν, καὶ δεκαετῆς ἔπαξίως ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν πάππον αὐτοῦ Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, ὁμίλει καὶ ἔγραψε μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Τουρκικὴν, τὴν Περσικὴν, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν προσέθηκε δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς γλώσσας ταύτας τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν.

Ἐν ἔτει 1817 ἠκολούθησεν εἰς Βουκορέστιον ὡς γραμματεὺς τὸν ἐκ μητρὸς θεῖον αὐτοῦ Ἰωάννην Καρατζᾶν διορισθέντα ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας, καὶ προήχθη ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν εἰς τὰ ἀνώτατα ὑπουργήματα τῆς κυβερνήσεως. Ἐνταῦθα δὴ κατὰ πρώτην φοράν ἐμυήθη εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐταιρίας ἣτις σκοπὸν εἶχε νὰ προστομάσῃ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἣτις ἤρχισε νὰ παγιοῦται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀνεγράφη εἰς τὸν κατάλογον τῶν μελῶν ἄτινα ἀπετέλουσαν τὸ μυστικὸν συμβούλιον τῆς Ἐταιρίας ταύτης ὑπὸ τὸ γράμμα Ξ, τὸ δέκατον τέταρτον τοῦ Ἑλληνικοῦ αλφαβήτου.

Ὅτε περὶ τὸ τέλος τοῦ 1818 ὁ πρίγκηψ Καρατζᾶς ἀνεχώρησεν αἰφνηδῶς ἐκ τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ, ἔνθα ἀντικατέστη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, ὁ Μαυροκορδάτος ἀπαλλαχθεὶς πάσης ὑποχρέωσός πρὸς αὐτὸν περιήλθε τὰς κυριωτέρας χώρας τῆς Εὐρώπης, καὶ τέλος ἐλλῶν ἀποκατέστη ἐν Πίση, ἔνθα μετ' οὗ πολὺ ἦλθε πρὸς ἐντάμωσιν αὐτοῦ ὁ Κ. Ἀργυρόπουλος, καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωνάτιος καὶ διάφοροι ἄλλοι διακεκριμένοι Ἕλληνας πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποβλέποντες σκοπὸν.

Ἐν τούτοις κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐν Πίση διανομῆς τοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, τὸν ὅποιον εἶχεν ἀπαντήσῃ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1818 ἐν Βασαράβια, ὅτε ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Πύλης ἵνα συγχρῆ τὸν ἡγεμόνα τοῦτον, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ρωσσίας ὑπὸ ἔρους λίαν ἐπωφελεῖς, ἀλλ' ὁ Μαυροκορδάτος ἐκφράζων τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα διότι διεφύλαξεν αὐτὸν εἰς τὴν μνήμην του, ἀπεποιήθη τὰς προτάσεις του, αἵτινες ἤθελον ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς ἣν εἶχεν ἀφοσιώσει τὴν ὑπαρξίν του.

Ἐν τούτοις, ὅτε μετὰ τινὰ καιρὸν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐταιρίας Ἀλέξανδρος Ἰψηλιάντης, ἀφοῦ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μολδαβίαν προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐντάμωσίν του, ὁ Μαυροκορδάτος ἀπεποιήθη νὰ περιπλεχθῇ εἰς ἐπιχειρήσιν ἀποτολμὸν καὶ ἄσκαπον, ἐκ τῆς ὁποίας οὐδὲν ἤλπιζε

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

καλόν. Κατά την γνώμην αὐτοῦ ἂν ἡ ἐπανάστασις ἐλπίδας ἐπιτυχίας, δὲν ἐπρεπε νὰ ἐλπίζη αὐτὴν οὔτε ἀπὸ τὰς ὄψας τοῦ Δουναβέως οὔτε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσάν, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς φιλοπολέμους λαοὺς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Τοῦτο δὲ ἐκήρυξε καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ.

Τὴν 10 Ἰουλίου 1824 καθ' ἣν ἡμέραν ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Ναπολέοντος διεδόθη ἐν Μασσαλίᾳ, πλοῖον Ἑλληνικὸν ὑπὸ Ῥωσικὴν σημαίαν εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἦτο βρίκιον Ἰδραϊκὸν ἐρχόμενον ἐκ Τιβόρνου, καὶ φορτωμένον με' ὄπλα καὶ πολεμφοδία διὰ τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ βρίκιον τοῦτο ἐφῆρξεν ἐν αὐτῷ τὸν Μαυροκορδάτον καὶ τοὺς συνεταίρους αὐτοῦ, οἵτινες ἤρχοντο εἰς Μασσαλίαν πρὸς ἐντάμωσιν τινῶν συμπαιρωμένων αὐτῶν, προσδραμόντων ἐκεῖ ἐκ τῶν διαφόρων πανεπιστημίων Γαλλίας καὶ Γερμανίας, καὶ περίπου πεντήκοντα φιλελλήνων Γάλλων καὶ Πελοποννησίων σχεδὸν ἀπάντων ἐξελεθόντων ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχεν ὁ Μάξιμος Ραϋθαύδος (Raybaud), ἀξιωματικὸς διακεκριμένος, ὅστις οὐκ ὀλίγον συνήργησε μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ 8 ἡμέρας τὸ βρίκιον τοῦτο, διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ φέρουσαν τὸ ὅποιον ὁ Μαυροκορδάτος εἶχε συνεισφέρει δι' ὅλης τῆς παρουσίας του ἀπέπλευσεν, ἀφοῦ πρώτον ὁ Ἑλλῆν ἀρχιερεὺς Μάξιμος Μασλοῦμης ἐλειτούργησεν ἐν αὐτῷ, καὶ κὺλόγησεν ὅλον τὸ πλήρωμα, τὸ πλοῖον καὶ τοὺς ἐπιβάτας.

Τὴν δὲ τρίτην τοῦ ἐπομένου Αὐγούστου ὁ Μαυροκορδάτος καὶ οἱ συνεταῖροι αὐτοῦ ἀπεβίβασθησαν εἰς Μεσολόγγιον, ἕξ ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἀφίξιν τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου. Δὲν θέλωμεν ἀκολουθήσει τὸν Μαυροκορδάτον διὰ τῆς πάλης ἐκείνης ἧς εἶναι ἡ ἀγνωστότης καὶ λαμπροτάτη προσωποποίησις, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας διέπρεψε μετὰ τῶν πρώτων, εἴτε ὡς στρατηγὸς εἴτε ὡς πολιτικὸς καὶ κυβερνητικὸς. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐθνικῆς συναλεύσεως ὑπέγραψεν ὡς πρόεδρος τοῦ ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου τὴν περίφημον διακήρυξιν, ἧτις ἔμεινεν ὡς ἐν ἐκ τῶν ἀξιολόγων ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (1ης Ἰανουαρίου 1822). Πρὸ δύο ἑβδομάδων εἶχε δημοσιεύσῃ τὸ Σύνταγμα ὑπερ' ἐκάνονεζ τὸν προσωρινὸν διοργανισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους.

Περὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπιστρέψας ἐκ τῆς ἐκτάκτου ἀποστολῆς ἣν εἶχεν εἰς τὴν στερεάν Ἑλλάδα, ἀπήνησε πρῶτον φορὰν ἐν Μεσολογγίῳ τὴν περιλαμβανούσαν τὸν ἡρώδη Βύρωνα. Ἡ ὑπόληψις ἦν οὕτως συνελάβειν ὑπὲρ τῶν προτερομάτων καὶ τοῦ χαρακτηρὸς τοῦ Μαυροκορδάτου προηγήθη τῆς συναντήσεως ταύτης ἐπὶ τινὰς μῆνας. Τοῦ Μαυροκορδάτου γενναίως παραιτηθέντος τῆς ἐξουσίας ἀπέναντι τοῦ κόμματος τοῦ Κολοκοτρώνη, ἵνα μὴ διακριθῶσιν αἱ ἀναφύμεναι δυνά-

μεις τῆς Ἑλλάδος, ὁ Βύρων εὕρισκόμενος τότε ἐν Κεφαλληνίᾳ προσήνεγκε 20,000 ταλλήρων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στόλου ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ λάβῃ ὁ Μαυροκορδάτος τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἡ φιλία ἧτις συνέδεσεν αὐτοὺς, διήρκεσε μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἐνδόξου ποιοῦτοῦ, ὅστις μετὰ ὀλιγώτερον ἔνος ἔτους ἐξέπνευσεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ φίλου αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἀμυνὰν τῆς Σφακτηρίας (1825) ὁ Μαυροκορδάτος ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ πολιτικοῦ σταδίου του, καὶ τοι ἐξακολουθῶν νὰ ἴηαι τρόπον τινὰ ἐξ ἀνάγκης ὁ μεσάζων εἰς τὰς διαφορὰς σχέσεις τῆς κυβερνήσεως, τόσον πρὸς τὰς φιλελληνικὰς ἐπιτροπὰς, ὅσον καὶ πρὸς τὰς ξένας δυνάμεις καὶ πρὸς τοὺς ναυάρχους τῶν στόλων οἵτινες παρέπλεον τὰς Ἑλληνικὰς αἰκίας.

Ὁ Μαυροκορδάτος οὐδὲν αὖν ἐπὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Καποδιστριαίου, καὶ ὅμως ἐβοήθησεν ἐπιφειδῶς τὴν κυβερνήσιν αὐτοῦ, ἀναδεχόμενος ἐπιφανῶς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, ἀναδεχόμενος ἐκ συμφωνίας μετὰ τοῦ συνετοῦ Τουμπάκη τὸν Ἑλληνικὸν στόλον, συγκείμενον τότε ἐξ ἑκατῶν πλοίων ἐν ἐνεργείᾳ. Ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ βασιλέως Ὀθωνος καὶ τῆς Βαυαρικῆς ἀντιβασίλειας, ὁ Μαυροκορδάτος μετὰ βραχειᾶν διαχειρήσιν τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν καὶ προεδρεῖαν ἐν τῷ συμβουλίῳ, ἀπεχώρησεν ἐκουσίως δεχθεὶς τὴν εἰς Μόναχον πρεσβεῖαν, ἔπειτα δὲ τὴν εἰς Λονδίνον.

Προσκληθεὶς δὲ πάλιν ἐν ἔτει 1840 ἵνα συνθέσῃ τὸ ὑπουργεῖον (8η Ἰουλίου) ἐδήλωσεν εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς ξένους, οἵτινες εἶχον καταλάβει ἅπαντα τὰ ὑπουργήματα καὶ τὰς ὑπαλλήλους, νὰ στερεώσῃ τοὺς πολιτικὸς θεσμοὺς τοῦ κράτους, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ μεταρρυθμίσεις τινὰς εἰς τὴν διαχειρήσιν τῶν πραγμάτων, καὶ τέλος νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔθνος ἐχέγγυα τινὰ ἐλευθερίας.

Μὴ δυναθεὶς δὲ νὰ καταστήσῃ τὰ προτάσεις του δεκτὰς εἰς τὸν βασιλέα παρητήθη, καὶ μεγάλως προσείλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ ἀποχωρῶν. Ἄλλ' ἦτο πέναντι, διότι εἶχε δαπανήσῃ ὅλην τὴν παρουσίαν του ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἧ δὲ δυνάμεις ἦν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἦτο περιβεβλημένος οὐδὲν ἐπὶ πλάτειον αὐτὸν, ὡς οὐδὲ τὸν Ἀρισταίδην τὸ πάλαι. Ἡ κυβερνήσις προσήνεγκεν αὐτῷ 7,200 δραχμάς, λόγῳ ἀμοιβῆς τῶν πρὸς αὐτὴν παλαιῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ ἀλλ' ἀπεποιήθη αὐτὰς λέγων ὅτι ἡ συνείδησις του δὲν εἶχε ἐσυχχῶρει νὰ βαρύνῃ τὴν πατρίδα, ἀφοῦ δὲν ἤδυνάτο πλέον νὰ ὑπηρετῇ αὐτὴν' καὶ τοῦτο κῆρξεν ἐπὶ μάλλον τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας τῶν συμπατριωτῶν του.

Μετὰ δύο ἔτη συμβαίνει ἡ ἐπανάστασις τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου 1843, ἧτις ἤνάγκασε τὸν βασιλέα νὰ συγκαλέσῃ ἐθνικὴν συνέλευσιν ἵνα συντάξῃ τὸ σύνταγμα. Ὁ Μαυροκορδάτος εὕρισκτο τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως' προσκληθεὶς δὲ πάραυτα εἰς Ἀθήνας ἐκλέγεται ἀντιπρόσωπος Μεσολογγίου,

ἐπὶ ἕξ μῆνας προέδρευσε μετ' ἀξιολόγου εὐφυίας καὶ δυνάμειος λόγου, ἐπὶ τῆς μάλιστα πασῶν θυελλώδους συνελεύσεως ἐκείνης τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Συντάγματος εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον, οὐχὶ ὅμως ἀσμένως, (ἐπὶ τοῦ ὑπουργείου τῆς 24ης Μαρτίου 1844) καὶ βέβαια διότι μετ' οὐ πολὺ 20 μειονοφηφία ἤπληθει ἐν πλήρει συνελεύσει, συντηθήσαν κατὰ τοῦ ὑπουργείου αὐτοῦ καὶ ἀντέταξαν αὐτῷ μακροπρόθετα ἀντίστασιν. Ὁ Μαυροκορδάτος παρητήθη τότε τῆς ὑπουργικῆς προεδρείας καὶ ἀνέλαβε τὴν θέσιν του ἐν τῇ βουλῇ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1850 ἐπέμψθη πρέσβους τῆς Ἑλλάδος εἰς Παρισίους' ἐν ᾧ δὲ διατέλει ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ ὑπουργήματι ἐπῆλθον οἱ περισπασμοὶ τῆς ἐπαναστάσεως Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας, ἧτις ἐπῆνεγκε τὴν Ἀγγλογαλλικὴν κατοχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάλιν ἡ ἐν τῇ πατρίδι παρουσία αὐτοῦ κατέστη ἀναγκαιοτάτη. Ἐνθυμούμεθα δὲ μεθ' ὁπόσης πολιτικῆς συνέσεως καὶ πολιτικῆς ἐμπειρίας ὁ Νέστωρ οὗτος τῆς νέας Ἑλλάδος ἐξήγαγεν αὐτὴν τοσοῦτον ἐντίμως ἐκ τῆς δεινῆς ἐκείνης καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Καὶ νῦν μὲν ἀποστάς πάλιν ἐκ τοῦ πολιτικοῦ σταδίου του διάγει τὸν χρόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἐν ἀπραγμοσύνη' ἀλλ' ὁ τὸν βίον ἅπαντα προσενηκῶν ὄλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον κατατρίψας ἐν βουλαῖς καὶ συμβουλίαις ἔπαυσεν ἀρα τοῦ εὐεργετεῖν τὴν μητέρα διὰ τῆς φρονήσεως καὶ παιδείας αὐτοῦ; Τοῦτο βέβαια εἶναι ἀπίθανον.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΣΙΑΜΑΙΩΝ.

(Συνέχεια).

Αὐτόπτης μάρτυς διηγείται ὡς ἐξῆς τὴν διὰ πλείων πορείαν πρεσβεῖας τινὸς Κοχιγκιανῆς εἰς Σιάμην.

« Μίαν ἑβδομάδα περίπου μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ πρεσβέως εἰς Παι-Νάμ, πόλιν κειμένην παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ προπαρασκευαζομένου νὰ ἀπαγάγωσιν αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσάν ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Σιαμικῆς κυβερνήσεως. Ἐσχόμεν λοιπὸν τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἴδωμεν τὰς βασιλικὰς λέμβους, αἵτινες τοσοῦτον διήγειραν τὸν θαυμασμὸν τοῦ Κ. Λεχομόντου πρὸ δύο περίπου αἰώνων, καὶ τῶν ὁποίων τὸ σχῆμα φαίνεται ὅτι πολλὰ ὀλίγον μετεβλήθη ἐκτοτε. Ὁ καιρὸς ἦτο καταλλήλστατος διὰ τὸ θέμα ὅπερ παρεῖχεν ἡ συνοδία. Καὶ πρῶτον ἐφῆσαν τέσσαρες μακρὰ λέμβοι πεπληρωμένοι ὑπὸ πολυαριθμῶν κωπηλάτων ἐνδεδυμένων ἐρυθροῦς χιτωνίσκουσ καὶ πῖλους ἐξείεις τοῦ αὐτοῦ χρώματος' μετὰ ταῦτα ἤρχοντο ἐξ λέμβοι μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένοι, ὧν ἐκάστη περιεῖχεν ἀνά τεσσαράκοντα κωπηλάτας καὶ σκιάδα χρυστὴν ὑπὸ

τὴν ὁποίαν ἐκάθητο τὰ ἐπίσημα πρόσωπα τῆς ἀκολουθείας τοῦ πρεσβέως. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς συνοδίας ὑπῆρχε λέμβος κεκοσμημένη με παραπετάσματα λαμπρὰ καὶ σκιάδα σχήματος κωνικοῦ ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκάθητο ὁ πρέσβυς κομίζων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Κοχιγκιανῆς. Κατόπι εἶποντο ἰσάριθμοι λέμβοι ὅμοιοι πρὸς ἐκείνας αἵτινες ἀπετέλουσαν τὴν πρωτοπορείαν. Ἀπασαί δὲ ἀπετέλουσαν στολίσκον εἰσοσι περίπου πλοιαρίων. Ἡ ταχύτης τῶν κινήσεων αὐτῶν, ἡ τάξις μετὰ τῆς ὁποίας οἱ πολυαριθμοὶ κωπηλάται ἀνύψουν καὶ κατεβίβαζον τὰς κώπας αὐτῶν ἐν ῥυθμῷ μετὰ τῶν ὀξείων ἤχων βαρβαρικοῦ ἤσματος, τὰ κωμικὰ σχήματα τῶν λέμβων, τὰ λαμπρὰ χρώματα τῶν παραπετασμάτων, αἱ χρυσαὶ σκιάδες, αἱ ἀκτινοβολοὶ ἐνδυμασίαι τῶν ἀνθρώπων, τὰ θορυβώδη ἐπιφωνήματα τῶν θεατῶν, πάντα ταῦτα περιέστουν εἰκόνα δυσκόλου περιγραφῆς. »

Ἡ τελετὴ αὕτη ἐν τούτοις ἦτο σχετικῶς εὐτελής διότι πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Γάλλου πρεσβέως ἐστάλησαν 70 ἢ 80 λέμβοι φέρουσαι τρισχιλίας ἄνδρας.

Ὅτε ὁ διοικητὴς τῆς Ἐταιρίας τῶν Ἰνδιῶν ἀπέστειλε πρέσβυν τὸν Κραουφόρδον πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Σιάμης, ὁ πρέσβυς δὲν ἤζήωθη τοσοῦτον πομπώδους ὑποδοχῆς. Φαίνεται ὅτι ἡ Αὐτοῦ Σιαμικὴ Μεγαλειότης ἐσυλλογίσθη ὅτι ὁ μαρκεσίος Ἀστυγὲς διοικητὴς τῶν Ἰνδιῶν ἐν ὀνόματι τῆς Α. Β. Μ. ἦτο ἀπλοῦς ὑπάλληλος τοῦ ὁποίου ὁ πρέσβυς δὲν ἤδύνατο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἴηαι ἀξίος τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ὀφειλομένου εἰς πρέσβυν ἀπεσταλμένον ἀπ' εὐθείας ὑπὸ ἐστεμμένης κεφαλῆς. Ἰδοὺ ἐν συνόψει ἡ ἐκθεσις τῆς βασιλικῆς ἀκροάσεως κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς ἐκείνης.

« Μετὰ τὴν εἰς Βαγκὸν ἀφίξιν ἡμῶν ἡμέραι τινὰς προῆλθον εἰς δαπραγματεύσεις περὶ τῆς ἐθνοστασίας ἣν ὀφειλωμεν νὰ τηρήσωμεν παρουσιαζόμενοι εἰς τὴν αὐτήν. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἀξιόπρεπεια καὶ ἡ Βρετανικὴ φιλοτιμία ἀπέκρουον πᾶσαν δουλοπρεπεὴ προσκῆσιν. Συνεφωνήθη τέλος νὰ ἀφῆσωσιν ὁ πρέσβυς καὶ οἱ κυριώτεροι ἀξιωματικοὶ αὐτοῦ τὰ ὑποδήματα αὐτῶν παρά τὴν θύραν τῆς ἀκροάσεως, καὶ παρουσιαζόμενοι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως νὰ κάμωμεν ἕκαστος ἡμῶν ἀσπασμὸν κατὰ τὸν ἀγγλικὸν τρόπον' μετὰ δὲ ταῦτα νὰ καθῆσωμεν εἰς τὰς προσδιορισμένας ἡμῖν ἑδρας, καὶ νὰ κάμωμεν τρεῖς ὑποκλίσεις συνενοῦντες τὰς χεῖρας καὶ φέροντες αὐτὰς εἰς τὸ μέτωπον. Ἐκείνο δὲ τὸ ὅποιον πρὸ πάντων ἐσυμβούλευσαν νὰ κάμωμεν ἦτο τὸ νὰ διπλώσωμεν τὰς κνήμας ὑπὸ τὰς ἑδρας ἡμῶν, καὶ νὰ προσέχωμεν μεγάλως μὴπως τὰ κατώτερα ἄκρα ἡμῶν προσβάλωσι τὸ ἱερὸν βλέμμα τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος. »

« Τὴν πρωΐαν τῆς προσδιορισθείσης ἡμέρας περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ὥραν λέμβος πεμφθεῖσα ὑπὸ τῆς αὐτῆς με' ὀκτώδεκα ζεύγη κωπηλάτων ἐρυθρὰ ἐνδεδυμένων εἰδέθη τὴν πρεσβεῖαν ἵνα ἀπαγάγῃ αὐτὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἄλλη λέμβος ἔφερε

τους Ἴνδους ὑπέρτατος τῆς πρεσβείας, οἱ δὲ Σιπαίδες (*) τῆς συνοδίας εἶποντο ἐν τῇ λέμβῳ τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου. Ὅτε ἐφθάσαμεν ὑπὸ τὰ τείχη τῶν ἀνακτόρων, εὔρομεν συζῶν πλήθους συνδραμόντος ἵνα ἀπολαύσῃ τοῦ θεάματος. Τὸ μέσον τῆς μεταφορᾶς τὸ προσδιορισθὲν δι' ἡμᾶς ἐν τῇ ἀποβάσει συνίστατο ἐκ παλαγγίνων, ἤτοι ἀπλῶν κοιτίδων δικτυωτῶν ἐπικεκλυμένων ὑπὸ κεντημένου τάπητος καὶ κρεμαμένου ἀπὸ δύο μακρῶν ζύλων φερομένων ὑπὸ δύο ἀνθρώπων. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὸν δεύτερον περιβόλον τῶν ἀνακτόρων, ἠναγκάσθημεν νὰ ἀποπέμψωμεν τὴν στρατιωτικὴν ἀκολουθίαν ἡμῶν καὶ νὰ ἀφῆσωμεν ἐκεῖ τὰ ζῆλα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περιβόλῳ ἐχρειάσθη νὰ ἐκβάλωμεν τὰ ὑποδήματα καὶ νὰ ἀφῆσωμεν ἐκεῖ τοὺς Ἴνδους ὑπέρτατας.

Ἐν τῇ αἰθούτῃ τῆς ἀκροάσεως, παρὰ τὴν εἴσοδον ὑπῆρχεν ἀλεξήνεμον (paravani) κινεζικόν, ὅπερ ἀπέκρυπτεν ὅλον τὸ ἔθνος τοῦ δωματίου. Ἀφ' οὗ περιήλθομεν τὸ ἐπιπλον τοῦτο εὐρέθημεν ἀπέναντι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Ἡ αἰθουσα ἦτο μεγάλη, ὑψηλὴ καὶ καλῶς ἀερισθὲν εἶχε δὲ περίπου ὀγδοήκοντα ποδῶν μήκος καὶ πλάτος ἀνάλογον. Ἡ ὄροφὴ καὶ οἱ τοίχει ἦσαν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου κεκοσμημένοι με στεφάνους καρπῶν καὶ ἀνθέων διαφόρων χρωμάτων. Τὸ ἔδαφος ἦτο κεκαλυμμένον με τάπητας διαφόρων χρωματισμῶν καὶ κοσμημάτων. Εἴκοσι ζύλινοι στύλοι κατὰ δύο στίχους τεταγμένοι ἀπετέλουν εἶδος διαδρόμου ἀπὸ τῆς θύρας μέχρι τοῦ θρόνου, ὅστις ἦν τοποθετημένος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου ἄκρου τῆς αἰθούσης, καὶ περικυκλωμένος ὑπὸ ζεύγους λαμπρῶν παραπετασμάτων χρυσοῦφάντων, ἅτινα κατεῖχον ὅλον τὸ πλάτος τῆς αἰθούσης ἐν τῷ μέσῳ ἐφάνητο πλῆθος ἀλλοκότων κοσμημάτων, συγκειμένων ἐκ συνεπιτεθειμένων σκιάδων καὶ ἀλεξήλιων χρυσοπαρύφων σμικρυνόμενων κατὰ τὰς διαστάσεις καὶ συναποτελούντων πλουσίας πυραμίδας. Τινὰ ἐκ τῶν τροπαίων τούτων ἦσαν ἕως ἑπτακαίδεκα σειρῶν.

Πλῆθος αὐλικῶν ἔκειντο ἐν τῇ αἰθούσῃ πρηνεῖς, ὧν ἕκαστος, ἀπὸ τοῦ ἐπιδόξου κληρονόμου μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἀξιωματικοῦ, εἶχε τὴν εἰς τὸν βαθμὸν αὐτοῦ προσδιορισμένην θέσιν. Εἰσελθόντων ἡμῶν τὰ παραπετάσματα τοῦ θρόνου ἀπεσύρθησαν, καὶ σχεδὸν δύο μέτρα ὄπισθεν αὐτῶν παρετηρήσαμεν εἶδος σκῆου μετὰ θόλου περίπου δώδεκα πόδας ὑπεράνω τοῦ εδάφους. Φῶς ἀμυδρόν, ἐπισηπῶ βέβαια τοῦ νὰ ἐμπνέῃ ἱεροπρεπὲς σέβας, ἐφώτιζεν αὐτὸν ἀσθενῶς. Ἐνταῦθα ἦτο ὁ θρόνος, ἐπιπλον σπιθηροβόλῳ ὑπὸ χρυσομάτων, καὶ ὁμοιάζον πολὺ πρὸς δικαστικὴν ἔδραν. Ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν αὐτῷ ἀκίνητος ὡς ἀγάλμα, με βλέμμα προσελωμένον, καὶ τὸ σῶμα ἐντεθειμένον ἐν αὐτῷ ὡς ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ Βουδδᾶ. Ἐρῶσι ἐπειδύτην χρυσοῦφαντον με χερσίδας, καὶ παρ' αὐτῷ

(*) Στρατιώται τῶν Ἰνδῶν τῆς Ἀγγλίας.

ἦν τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ, ἀλλ' εἶχε τὴν κεφαλὴν γυμνήν, καὶ δὲν ἐρρίκνετο οὐδαμοῦ οὐδὲν εἶδος ὄφρατος. Πέριξ τοῦ θρόνου ἐκρέμνυτο ὑφάσματα ὡς τὰ τῶν παραπετασμάτων, ἀλλὰ δὲν παρετηρήσαμεν οὐδὲν εἶδος κοσμημάτων ἐκ πολυτίμων λίθων ἢ μαργαριτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ μονάρχου οὔτε ἐπὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ. Ἀνθρώποι ἰστάμενοι ὄπισθεν τῶν παραπετασμάτων ἐκίνουν ῥιπίδια μαμακρὰ καὶ κομφά. Ἄπασα ἡ ὁμήγουρις ἔκειτο πρηνῆς, εἰς τρόπον τοιοῦτον ὥστε τὰ μέτωπα τῶν κειμένων ἦσαν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ εδάφους καὶ οὐδὲν μέλος αὐτῶν ἐκινεῖτο, οὐδὲν βλέμμα ἀνυψώθη πρὸς ἡμᾶς, καὶ οὐδεὶς κἄν ψιθυρισμὸς διεκοψε τὴν σιωπὴν. Ἐνόμιζέ τις ὅτι εὐρίσκατο ἐν τῷ ναοῦ ἐνθέρμων λατρευτῶν. καὶ οὐχὶ αἴθουσα ἀκροάσεως γνήνῃ μονάρχου. Δὲν ἠδυνήθημεν, δὲ οἷς ἀνθρώποι ἐλεύθεροι, νὰ θεωρήσωμεν τὸ τοιοῦτον θεῆμα ἄνευ θαυμασμοῦ μεμιγμένου μετ' ἀγνακτικῆσεως.

Ὅλιγον μετὰ τὰς συμφωνηθείσας ὑποκλίσεις ἡμῶν, ἡ σιωπὴ διεκύπη ὑπὸ φωνῆς ἐξερχομένης ὄπισθεν τῶν παραπετασμάτων, ἀναγινώσκουσα τὸν κατάλογον τῶν δώρων ἅτινα συνώδευον τὰς πιστοποιητικὰς ἐπιστολάς ἡμῶν. Ὅσα ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο νὰ μεταφερθῶσι εὐκόλως κατετέθησαν ἀριστερόθεν τοῦ θρόνου· διότι κατὰ τὴν συνθήκην Σιάμης ὅταν τις προαναγγεῖλῃ ἐαυτὸν προαποστέλλων δῶρα ἐκθέτουσιν αὐτὰ εἰς τὴν πρώτην συνέντευξιν αὐτοῦ.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ὁ βασιλεὺς ἐπρότεινε γενικὰς τινὰς ἐρωτήσεις εἰς τὸν πρέσβην με τόνον σοβαρὸν καὶ μεμετροημένον ὡς τὸν τοῦ χρησμοῦ, καὶ μετεδίδοντο αὐταὶ ἀπὸ ὑπέρτερου εἰς ὑπέρτερον με φωνὴν ταπεινὴν, ἕως οὗ ἐρθῆσαν εἰς τὰ ὅσα τοῦ διαερμηνέως, ὅστις ἴστατο ὄπισθεν ἡμῶν καὶ μετ' ἐξῆγε αὐτὰς εἰς τὴν Μαλακίαν γλώσσαν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπηύθυνε καὶ τὰς ἀποκρίσεις. Ἡ συνέντευξις διήρκασε περίπου πέντε λεπτὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη ὡς μέλλον ν' ἀναχωρήσῃ, καὶ τὰ παραπετάσματα συνεκλείσθησαν ὡς δι' ἀοράτου χειρὸς. Ἡ ἀναχώρησις αὐτῆ συνωδεύθη ὑπὸ συναυλίας θορυβώδους σαλπύγγων, καὶ ἀγρίας τινὸς ἐκφωνήσεως ἐξεθούσης ἐκ τῆς ὁμηγύρεως ἧτις πάραυτα ἐκτύπησε τὸ ἔδαφος ἐξάκις διὰ τοῦ μετώπου, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ βασιλόπαιδες καὶ οἱ ὑπουργοὶ ἐκάθησαν.

Οἱ Σιαμαῖοι ἐκτελοῦσι μετὰ μεγίστης σπουδαιότητος τὰς ἐπικληθείους τελετὰς, καὶ ὁ μόνος ἔντιμος τρόπος τοῦ ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ νεκροῦ εἶναι τὸ νὰ καύσωσιν αὐτόν. Οἱ κακοῦργοι, οἱ ἀπονήσκοντες ὑπὸ αἰφνιδίου θανάτου ἢ ὑπὸ τῆς φλογιάδος (βλογιάς) καὶ αἱ ἑγγυοὶ γυναῖκες στεροῦνται τῆς τιμῆς ταύτης, καὶ θάπτονται, διότι ὁ τρόπος τοῦ θανάτου αὐτῶν θεωρεῖται ὡς ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἀπέθανεν διὰ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Τὰ νέπλα ἅτινα ἀπονήσκουσι πρὸ τῆς ἔδοντιάσεως θεωροῦνται ὡς μικρῷ ἄξια καὶ ἐπομένως

ἀνάξια τοιαύτης δαπάνης, τὰ δὲ σῶματα τῶν πενήτων θίπτονται εἰς τὸν ποταμὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς τελετῆς. Τινὲς ἐπ' ἐλπίδι μελλούσης εὐπορίας πρῶτον μὲν θάπτουσι τοὺς φίλους αὐτῶν, ἔπειτα δὲ ἑμα δυνηθῶσιν, ἐξορῦττουσι καὶ κἀουσι αὐτοὺς.

Οἱ τῆς ὑψηλῆς περιοπῆς φυλάττουσι τὰ σῶματα τῶν συγγενῶν αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἧττον πολὺν χρόνον ἀναλόγως τῆς λαμπρότητος τῆς θέσεως αὐτῶν. Πρὸς τὴν σκοπὴν τούτου ἐμβάλουσιν αὐτὰ κατὰ τὴν ἀτελή αὐτῶν τέχνην, φροντίζοντες νὰ θέσωσι τὸν νεκρὸν ἐν σχήματι λατρίας, τοῦτέστι γονυπετῆ καὶ ἔχοντα τὰς χεῖρας συνηωμέναις ἐπὶ τοῦ προσώπου. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀπιτιουμένου χρόνου φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὸν περιβόλον ναοῦ, ἔνθα εἶναι ἠτοιμασμένη πυρὰ ὑπὸ σκέπη ἀνυψουμένη καὶ σχήματος πυραμίδος. Ἄμα πλησιάζῃ ὁ νεκρὸς, παραδέχονται αὐτὸν οἱ ἱερεῖς αἰτίνες φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὴν πυρὰν λέγοντες « Τὸ σῶμα εἶναι νεκρὸν, εἶθε ἡ ψυχὴ σου νὰ ἀναθῇ εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς ἡ φλόξ ἧτις ἀνυψοῦται. » « Τὸ φέρετρον μετὰ τοῦ κενόταφου » λέγει ὁ Κ. Φινλάκσον δικηγόμος ἐπικηδεῖόν τινα τελετῆν, τὴν ὁποίαν εἶδεν, « εἶχε τοῦλάχιστον ἑξὶ ποδῶν ὕψος, ὁ κενόταφος εἶχε σχῆμα κομφῶν καὶ ἦτο ἐλαφρὸς καὶ ὑπὸ λευκοῦ ὑφάσματος κεκαλυμμένος, καὶ σιὰς τοῦ αὐτοῦ χρώματος κεκοσμημένη διὰ φυσικῶν ἀνθέων ἱάσμου ἐπέκειτο τοῦ φερέτρου πλουσίας κεχρυσωμένη.

Ἡ τελετὴ ἤρχισε διὰ τῆς ἀναγνώσεως χωρίων τινῶν τοῦ βιβλίου Bali. Διακρούσας τῆς ἀναγνώσεως ταύτης, ὁ τόπος ἦτο πλήρης ταλαπιτῶν (*), αἰτίνες οὐδόλως προσέχοντες κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τὴν θερησκευτικὴν τελετὴν συνσωρεύοντο περίξ ἡμῶν καὶ μετ' ἐξῆταζον με ἴσην περιέργειαν καὶ οἰκειότητα. Τελειωθείσης τῆς ἀναγνώσεως, οἱ ἱερεῖς ἀπεγύμνωσαν τὸ φέρετρον καὶ τὸν κενόταφον τῶν περικαλυμμάτων αὐτῶν ἅτινα ἔλαβον ὡς νόμιμον λείαν. Ἐπειτα δὲ τὸ σῶμα ἔπλυνε εἰς τὸν ὑπηρετῶν.

Τὸ ὕψος τῶν συγγενῶν ἦτο σοβαρὸν καὶ κόσμιον, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐξεφορᾶζε λύπην, ἐξαιρουμένης νεανιδίος τινος, ἧτις, ὡς φαίνεται, προεξῆρχε τοῦ πένθους· αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ προσφιλεστάτη θυγάτηρ τοῦ μακαρίτου· ἦτο ἐνδεδυμένη πένθιμα, τοῦτέστι λευκὰ, καὶ εἶχε τὴν κεφαλὴν ζυρισμένην. Ἡ λύπη αὐτῆς ἐφάνητο εἰλικρινὴς, καὶ ἡ θέα τοῦ πτώματος τὴν ἔκαμνε νὰ χύνη ἔρθῃ δάκρυα. Ἐκάλυψαν τὸν κενόταφον διὰ χρώματος ὑγροῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἕστησαν σωρὸν ζυλαρίων, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ σῶμα ἐναπετέθη πάλιν ἐντὸς τοῦ φερέτρου, καὶ περιεφέρθη τρίς περίξ τοῦ σωροῦ ὑπὸ τῶν ἀρρένων συγγενῶν τοῦ ἀποθανόντος, τοὺς ὁποίους ἠκολούθει ἡ προσφιλεστὴ θυγάτηρ κλαίουσα καὶ ἔδυρομένη. Ἔθεσαν δὲ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σωροῦ

(*) ἱερέων τῆς Σιάμης.

καὶ μετὰ ταῦτα διένειμαν εἰς τοὺς περισταμένους λαμπάδας ἐκ κηροῦ καὶ ὀσμῆς μυροβόλου· εἶτα δὲ τῶν ἱερέων τινε εἶδλε πρῶτος τὸ πῦρ εἰς τὸν σωρὸν, δεόμενος τρανοφώνως. Ἡ ὁμήγουρις παρεκκολούθησεν αὐτὸν ὡς καὶ ἡμεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον δῶσει λαμπάδας προσκαλοῦντες ἡμᾶς νὰ συμμεθέξωμεν τῆς κηδείας. Ἄμα ἡ φλόξ ἀνυψώθη εἰς τὸν ἀέρα, ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀποθανόντος ἤρχισε νὰ διανέμῃ ἀργύριον εἰς τὰς γηραιὰς καλογραιὰς τὰς ἀνηκούσας εἰς τὸν ναόν· κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ ἄνδρες τῆς οἰκογενείας κατατεταγμένοι ἕκατέρωθεν τῆς πυρᾶς ἔκαμαν ἕκαστος φάκελλον ἀπὸ ἓν μέρος τῶν φορημάτων αὐτῶν, καὶ ἐβρίψαν, ἐξάκις τοὺς φακέλλους τούτους ὑπεράνωθεν τῆς φλογὸς προσέχοντες νὰ τοὺς ἀφῆσωσι νὰ πέσωσι κατὰ γῆς. Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ λάβωμεν ἐξήγησιν τοῦ γελιωδούς τούτου παιγνίου, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐπέρανε τὴν τελετὴν.

Ἄφου καταλωθῇ ἐξ ὀλοκλήρου τὸ σῶμα, συνάξουσι μετὰ προσοχῆς τὰ τεμάχια τῶν ὀστέων, καὶ κάμνουσιν ἐξ αὐτῶν ζύμαν τινὰ ἐκ τῆς ὁποίας ἀποτυποῦσιν ἀγαλμάτιον τοῦ Θεοῦ Βουδδᾶ, τὸ ὅποτον ἀφῶ χρυσώσωσι καὶ τελειώσωσιν οἱ ἱερεῖς, φυλάττεται ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀποθανόντος ἢ ἐναποτίθεται ἐν τῷ ναῷ.

ΠΕΡΙ ΜΑΡΟΚΟΥ.

Ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Μαρόκου περιέχεται μετὰ τῆς 28ης καὶ 36ης μοίρας βορείου πλάτους, καὶ 3ης καὶ 14ης μοίρας δυτικῆς μήκους ἀπὸ τῶν Παρισίων. Ὁρίζεται ἐκ δυσμῶν ὑπὸ τοῦ Ὁκεανοῦ, πρὸς Βορρᾶν ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, Βορειανατολικῶς ὑπὸ τῆς Ἀλγερίας, καὶ νοτιοδυτικῶς ὑπὸ τῆς ἐρήμου καὶ περιέχει ἐπιφάνειαν περίπου 3775 τετραγωνικῶν μυριαμέτρων· τοῦτέστι μείζονα τῆς Γαλλίας. Πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι περιέχει πολλὰς ἐπαρχίας αἰτίνες δὲν ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ κράτους τούτου εἰμῆ κατ' ὄνομα, καὶ τὰ ὄρια αὐτοῦ μεταβάλλονται ἀναλόγως τῆς δραστηριότητος τῶν αὐτοκρατόρων αὐτοῦ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων τὰ Βόρεια τοῦ Μαρόκου ὠνομάζοντο Μαυριτανία Υγγισατή, καὶ δὲν ἐξεστίνοντο πρὸς νότον εἰμῆ μέχρι τῶν ὀρίων τοῦ Σλά ἢ τοῦ Φέξ. Τὸ νότιον μέρος ἀπέτελε κράτος ἀνεξάρτητον, σχεδὸν ἄγνωστον τοῖς Ῥωμαίοις. Διηρημένον ἐπὶ πολλὸν χρόνον εἰς δύο βασιλείαι τὸ κράτος τοῦτο ἐπὶ τέλους συνῆθη ἐπὶ τῶν δύο Βερεβερικῶν δυναστειῶν, καὶ διηρέθη πάλιν εἰς δύο βασιλείαι, τὸ τοῦ Φέξ καὶ τὸ τοῦ Μαρόκου ἐπὶ τῶν Ἀραβικῶν δυναστειῶν, αἰτίνες διεδέχθησαν αὐτάς. Τέλος δὲ, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος τὰ δύο ταῦτα κράτη συνῆν-
 ούντο.

θησαν όριστικώς, ή δέν διηρέθησαν ειμή στιγμιαίως δι' έμφυλιών πολέμων.

Τήν σήμεραν ή Μικροκινή αυτοκρατορία αληθώς ειπείν ουδέν φέρει όνομα όρισμένον παρά τοις έγχωρίοις· διότι έν Άλγερία όνομάζεται *E. A. P. Alg.*, τουτέστιν « ή δύσις » ή μάλλον *Be. Ad. Mor. la* « *Abd- Er- Ra. ch. m. ar.* » ήτοι « ή χώρα του σουλτάνου 'Abd- Er- Ra. ch. m. ar. ».

Τά κυριώτερα χαρακτηριστικά του Μαρόκου είναι ή αξιοσημείωτος σειρά των όρέων ήτις διέρχεται αυτήν από νότου προς τό βορειοδυτικόν. Η σειρά αυτή συγκειμένη εκ διαφόρων άλλων φαίνεται έχουσα ύψίτην κορυφήν την του *Μαϊτσίν*, κειμένου εις άπόστασιν πεντήκοντα χιλιομέτρων νοτιοδυτικώς της πόλεως Μαρόκου, και έχοντος ύψος 1466 μέτρων ύπεράνω της επιφανείας της θαλάσσης, σχεδόν όσον τά Πυρηναία. Η σειρά αυτή περιέχει σχεδόν τάς ύψηλοτάτας κορυφάς όλου του βορείου μέρους της Άφρικης, και περιλαμβάνεται μεταξύ εύρωχοροτάτων πεδιάδων, πέραν των όποιων εύρίσκεται μεμονωμένον προς βορράν τό όρος Ρίφ, και προς νότον τά πλησίον του κατωτέρου Γουίρ όρη.

Και παρά τον πορθμόν του Γιβραλτάρ ύψούται σειρά όρέων των όποιων τά ύψηλότατα, τά πλησίον της Κεούτης, δέν φαίνονται ύψηλότερα των δεκακοσίων μέτρων. Παραπλέον δε τις την Μικροκινή ακτήν προς νότον βλέπει μόνον βράχους και λόφους μεμονωμένους, πλησίον δε του άκρωτηρίου Ιρίρ, κοινώς άκρωτηρίου του Άγυέρου, φαίνονται τά έσχατα άκρα του όρους Άτλαντος.

Τά παράλια του Μαρόκου δέν είναι πολύ όδοντωτά, και έπομένως δέν παρέχουσι πολλούς λιμένας· ή Ταγγέρη και ή Σουέρα είναι οι κυριώτεροι, τά δε λοιπά είναι όρηκνήρια εις άνοικτά παράλια ή παρά τάς έκβολάς ποταμών.

Δέν γνωρίζομεν ειμή δύο λιμένας γλυκέος ύδατος· την της Έδ-δεθαύας και την της Τζεβέλ-ελαχ-δέρ. Τό ύψος των όρέων και ή όμαλότης της γενικής κλίσεως της χώρας κάμνει ώστε τό Μαρόκον να παριστά τους αξιολογοτάτους ποταμούς των Βορείων χωρών της Άφρικης. Οι ποταμοί ούτοι διαιρούνται εις δύο τάξεις των βορείων και των νοτίων μερών. Των πρώτων τό μήκος είναι μικρότερον, άλλ' ό όγκος του ύδατος είναι μείζων, οι δε τελευταίοι, ει και μακρότεροι, τό πλείστον του έτους είναι εξηραμμένοι. Μεταξύ των πρώτων διακρίνονται ό Μλουίνας, ό Λουίκκος, ό Ου-έρρες, ό Σβού, ό Βουραγκράχ, ό Όμμε-θρύας και ό Τενσίφτης, μεταξύ των δευτέρων ό Γουίρ, ό Ζίζ και Ουαδ-δράας.

Άλλος χαρακτηρ της χώρας είναι τό ότι διαιρείται εις χώραν *T. e. l. l.*, ήτοι άρόσιμον, και εις *S. a. h. a. r. a. n.*, ήτοι γην άγονον. Τά μεταλλεία του Μαρόκου πλουτοεισι πρό πάντων χαλκού, κατά δε τά λοιπά μεταλλεία δέν φαίνεται τόσον πλουσία ή χώρα αυτή αναφέρονται δε όλίγα μεταλλεία αιδήρου πλησίον του ποταμού Μλουίνας.

Τά προϊόντα της γης είναι σχεδόν ως και τά της Άλγερίας. Ο σίτος και ή κριθή είναι σχεδόν τά μόνα δημητριακά τά όποια καλλιεργούσιν οι κάτοικοι των πεδιάδων, πλησίον δε των πόλεων καλλιεργούσι και λαχανικά τινα και καρποφόρα δένδρα.

Τό κλίμα έχει μεγάλην αναλογίαν προς τό της Άλγερίας· αι έτήσιοι θερμοκρασία· κατά μέσον όρον πρέπει να ήναι έν Ταγγέρη περίπου 18 βαθμών. Τό Μαρόκον κείμενον 87 μέτρα ύπεράνω της επιφανείας της θαλάσσης πρέπει να έχει την αυτήν θερμοκρασίαν, ή δε πόλις Φές κειμένη επί ύψους σχεδόν 500 μέτρων έχει μέσση θερμοκρασίαν από 16 — 17 βαθμούς.

Είναι αδύνατον κατά τό παρόν να δώση τις ακριβή περιγραφήν της αυτοκρατορίας του Μαρόκου υπό την πολιτικήν και διοικητικήν έποψιν. Βλέπει τις εισέτι έν πάσι τοις βιβλίοις την χώραν ταύτην διαιρουμένην εις δύο βασιλεία· τό του Φές και τό του Μαρόκου. Η διαίρεσις αυτή έγινετο υπό Λέοντος του Άφρικανού πρό τριών αιώνων και επέκεινα, άλλά την σήμεραν δέν ύπάρχει πλέον. Η αυτοκρατορία του Μαρόκου δέν είναι διηρημένη ως τά Ευρωπαϊκά κράτη. Η αληθής διαίρεσις όλων των Μουσουλμανικών λαών είναι ή των φυλών· άλλά δυστυχώς αι περι της διαίρεσεως ταύτης γνώσεις ήμών είναι λίαν άτελείς.

[Έπεται ή Ιστορία του Μαρόκου.]

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Συλλογική στοργή.

— Φιλτάτατέ μοι σύζυγε δέν είμαι ό μόνος ησαυρός σου;

— Βεβαιότατα, φιλάτη μου, και έπεθύμουν να σε έναποθέσω εις τον ουρανόν δ.ά να μη πάθης κακόν.

Κυρία τις κατηγορηθείσα ότι φορεί κάλλη πλαστά· — Με συγχωρείτε, ειπεν· έν ύσφ έχω να πληρώνω τά προς καλλωπισμόν μου, τά κάλλη μου άνήκουσιν εις έμέ.

Γεροντοπαλλήκαρόν τι τό όποιον έκαμνε τον γαμβρόν, έν ώ ήτοιμάζετο ήμέραν τινά (Κυριακήν) να επισκεφθή την μητήν του λαμβάνει γραμματίον με περιάλυμμα κεκοσμημένον. Λαθών δε αυτό περιχαρής και ανοίξας τί ναύρη; χαρτίον τετράγωνον με έπιγραφήν *Τω Κυρίω Δ. Κ***.*

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΡΑΦΙ!

(υπογρ.) *Η όλίγη των νεανίδων της Σμύρνης.*

Ο έραστής δέν χάνει καιρόν, άλλά πάραυτα λαθών χαρτίον γράφει τη άπίστω έρωμένη αυτού, της όποιας έγνώρισε την γραφήν, την εξής λακωνικωτάτην άπάντησιν·

Κυρία μου — Και 'στά 'δικό σας.

*Δ. Κ***.*